

BILTEN

14

O PITANJIMA UNUTRAŠNJIH POSLOVA
Evropske unije i Srbije

MAJ 2010.

- Beogradski centar za bezbednosnu politiku
- Beogradski centar za ljudska prava
- Forum za bezbednost i demokratiju

- Urednik: Saša Đorđević
- Saradnici: Elena Kulinska, Nevena Jovanović, Sonja Stojanović, Adel Abusara, Marko Savković, Žarko Marković

U ime Centra za civilno-vojne odnose (CCVO) želimo da vas obavestimo da je Skupština CCVO donela odluku o promeni imena organizacije i da od 21. maja 2010. godine nosimo ime **Beogradski centar za bezbednosnu politiku**

EVROPSKA UNIJA

Institucionalne i pravne novine

- Poslanici EP traže veću bezbednost podataka o ličnosti (2)
- Novo telo EU za borbu protiv visokotehnološkog kriminala (3)

Analize i procene

- EUROPOL o „stanju“ terorizma u Evropi (4)

Zanimljivosti

- Postaje li Bugarska policijska država? (5)
- Komentar: Policija u „vremenima krize“ (6)

SRBIJA

Institucionalne i pravne novine

- Na putu ka potpisivanju operativnog sporazuma sa EUROPOL (7)
- Komentar: Da li su potrebne izmene Ustava za izručenje? (8)

Analize i procene

- Amnesty International: stanje zaštite ljudskih prava u Srbiji (9)
- Fond za humanitarno pravo o presudi zbog torture nad Seadom Rovčaninom (10)

Zanimljivosti

- Međunarodni standardi za privatno-bezbednosne kompanije (11)
- Sportski aktivizam u borbi protiv diskriminacije (12)

PREDSTAVLJAMO

Regionalna saradnja

- Regionalni savet za saradnju u „punom zamahu“ (12)

Publikacije

- Policijska saradnja Hrvatske (13)

Pred vama je **Bilten o pitanjima unutrašnjih poslova Evropske unije i Srbije** koji je rezultat zajedničkog rada tri organizacije – Beogradskog centra za bezbednosnu politiku, Beogradskog centra za ljudska prava i Foruma za bezbednost i demokratiju. Bilten je deo aktivnosti projekta „Podsticanje uključivanja civilnog društva u reformu policije u Srbiji“. Objavljen je uz podršku Misije OEBS u Srbiji, ambasade Holandije u Srbiji i Ženevskog centra za demokratsku kontrolu oružanih snaga (DCAF).

Ukoliko želite da se prijavite ili odjavite sa mejling liste biltena pošaljite e-mejl na sasadjordjevic@ccmr-bg.org.

EVROPSKA UNIJA

Institucionalne i pravne novine

Poslanici EP traže veću bezbednost podataka o ličnosti

Poslanici Evropskog parlamenta (EP) su početkom maja usvajanjem dveju rezolucija nastavili borbu protiv potpisivanja sporazuma sa Sjedinjenim Američkim Državama (SAD) o transferu bankovnih podataka sa evropskih računa u SAD. Glavni zahtev poslanika EP u rezolucijama je da se ograniči dostupnost ličnih podataka američkim vlastima. Razlog usvajanja je strahovanje EP o zloupotrebi ovih podataka.

Definanzas.com

Dosadašnja razmena podataka između Evropske unije (EU) i SAD zasnivala se na dva sporazuma. Krajem 2006. godine, predstavnici EU i Vlade SAD, postigli su dogovor o razmeni informacija i ličnih podataka o putnicima koji su građani EU na preko-oceanskim letovima – uključujući njihova imena, adrese i brojeve kreditnih kartica. Iako je većina poslanika EP od početka rasprave o sporazumu bila protiv njegovog potpisivanja, Evropska komisija (EK) je uspela da omogući njegovo ratifikovanje.

Krajem 2009. godine, sa obrazloženjem da efikasna borba protiv prekograničnog kriminala i terorizma zahteva mogućnost razmene ličnih podataka

uz potpunu zaštitu ljudskih prava, potpisan je i privremeni sporazum između EU i SAD o razmeni bankarskih podataka. EP je februara ove godine, usvojio rezoluciju kojom se odbacuje ovaj kontroverzni sporazum. Sporni sporazum omogućavao je vlastima SAD da ulaze u trag finansija ljudi osuđjenih za terorizam, preko bankarskih podataka koje prikuplja belgijska kompanija SWIFT. Mrežu SWIFT koristi preko 8.000 finansijskih institucija. Osporavajući odredbe ovog sporazuma, EP se pozivao na preporuke [Komiteta za građanske slobode EP](#), koja je izrazila zabrinutost zbog mogućnosti ugrožavanja privatnosti podataka građana. Poslanici EP su većinom glasova doneli odluku o ukidanju ovog sporazuma i time prvi put iskoristili pravo veta na međunarodne sporazume, utvrđeno Lisabonskim sporazumom. Zahtevali su i iniciranje rada na dugoročnom sporazumu sa SAD o pomenutom obliku saradnje, koji bi bio u skladu sa Poveljom o osnovnim ljudskim pravima.

Problem veće zaštite podataka o ličnosti građana EU i razmene podataka sa SAD se ovih dana ponovo aktuelizovano. Poslanici veruju da se postojećim sporazumima o razmeni podataka krše evropski standardi zaštite podataka o ličnosti. Pozvali su EK, kao i sve države članice da insistiraju na donošenju novog sporazuma o razmeni podataka između EU i SAD, koji bi obezbedio veće garancije za građane. „Ovim glasanjem mi jasno poručujemo EK da ćemo prihvatiti jedino dogovor koji osigurava evropsko nadgledanje razmene podataka, kao i njihovu upotrebu“, kaže se u saopštenju trojice socijalista, članova EP. Sesilija Malstrom (Cecilia Malstrom), evropska komesarka za unutrašnje poslove, očekuje da će novi nacrt sporazuma o razmeni podataka između EU i SAD biti gotov do kraja leta, a onda će ponovo biti stavljen na glasanje pred članove EP.

Datum: 10. maj 2010.

Autorka: Nevena Jovanović, stažistkinja, Beogradski centar za bezbednosnu politiku

Link: Europeanvoice.com

Novo telo EU za borbu protiv visokotehnoškog kriminala

Krajem aprila nekoliko ministara država članica EU predložili su stvaranje Centra za visokotehnoški kriminal kao deo dugoročne strategije borbe protiv prevara, krađa putem interneta i dečje pornografije. Ministri spoljnih poslova, koji su se okupili 26. aprila u Luksemburgu, zatražili su od Evropske komisije da izradi Studiju izvodljivosti stvaranja ovog tela. Time bi se procenili trendovi u borbi protiv visokotehnoškog kriminala širom sveta i pronašli načini za olakšanu prekograničnu razmenu informacija među različitim nacionalnim telima koja se bave ovim problemom.

Abertay.ac.uk

Prema predlogu, Centar bi preduzimao preventivne i istražne mere, te obučavao policije, sudstva i tužilaštva zemalja članica. Ovaj Centar bi radio u okviru EUROPOL koja je već izradila evropski plan za visokotehnoški kriminal. Međutim, sprovodljivost plana je upitna, jer ministri traže učvršćivanje i promene funkcija Centra kako bi olakšali prikupljanje, razmenu i analizu informacija.

Uprkos povećanom broju zajedničkih prekograničnih istraga, kriminalci i dalje uspešno deluju u EU jer 27 različitih pravnih sistema država članica nisu

harmonizovani. To olakšava „posao“ različitim kriminalnim grupama u osnivanju svojih lažnih kompanija u jednoj i da pronalaze žrtve u drugoj državi članici.

S pravnog gledišta, neke države EU još moraju da ratifikuju [Konvenciju Saveta Evrope o visokotehnoškom kriminalu](#) usvojenu 2001. godine. Tu je i usvajanje zajedničkog stava o praktičnim pitanjima poput blokiranja IP adresa, tj. jedinstvenog broja računara putem koga se utvrđuje njegova lokacija. Blokiranjem IP adrese pomaže se u sprečavanju napada i otkrivanju napadača koji pokušavaju da zloupotrebe nečiju kreditnu karticu ili sl.

Snežana Malović, ministarka pravde o Konvenciji

Republika Srbija usvojila je [Konvenciju Saveta Evrope o visokotehnoškom kriminalu](#) u martu prošle godine. Prilikom usvajanja Konvencije, ministarka pravde Snežana Malović, pozvala je poslanike da glasaju za predlog zakona kojim se usvaja Konvencija ističući njegov značaj u procesu pristupanja Srbije EU, harmonizaciji domaćeg sa evropskim zakonodavstvom i ukidanja viza građanima Srbije.

Govoreći o Konvenciji, ministarka je naglasila da je cilj sprečavanje zloupotreba kompjuterskih sistema i dodala da Konvencija predviđa efikasne mere za gonjenje takvih krivičnih dela.

Link: RTS.rs

„Eskalacija“ problema o dečjoj pornografiji u Srbiji

Prošle nedelje je Laslo Budai (25), intelektualac, vrhunski elektrotehničar i dugogodišnji član folklornog društva, osuđen na dve godine zatvora zbog posedovanja 262 video-snimka pornografije i seksualnog zlostavljanja dece u računaru; takođe prošle nedelje, zbog seksualnog iskorišćavanja dece, novosadska policija uhapsila je Ivana M. Š., nastavnika geografije koji predaje u dve osnovne škole; u ponedeljak su uhapšena još dva muškarca osumnjičena za iste radnje – taksista iz Novog Sada i novinar Radio Beograda u svojim mobilnim telefonima posedovali su dečiju pornografiju. Za razliku od nastavnika geografije, njih dvojica preferiraju devojčice.

Izvor: nedeljnik „Vreme“, br. 1011, 20. maj 2010.

Napori vlada da dođu do više podataka o „cyber kriminalcima“, da blokiraju pristup dečjoj pornogra-

fiji nailaze ponekad na protivljenje grupa za zaštitu ljudskih prava koje smatraju da se ponekad radi o prevelikom uplitanju u privatne živote. Države članice još uvek nemaju zajednički stav prema tim merama.

Datum: 21. maj 2010.

Link: Entereurope.hr, EUobserver.com

Analize i procene

EUROPOL o „stanju“ terorizma u Evropi

EUROPOL je od 1. januara 2010. godine započeo rad pod novim pravnim okvirom. Odlukom Saveta od 6. aprila 2009. godine, zamenjena je Konvencija o EUROPOL iz 1995. godine. U skladu sa novom odlukom EUROPOL je postao agencija Evropske unije (EU) zadužena da pojača kapacitete policijske saradnje država članica u prevenciji i suzbijanju organizovanog kriminala, terorizma i ostalih oblika teškog kriminala. Izveštaj o trenutnoj situaciji i trendovima u terorizmu u EU (EU Terrorism Situation and Trend Report TE-SAT 2010), predstavljen krajem aprila ove godine, prvi je izveštaj EUROPOL u novom pravnom „ruhu“.

Iako je došlo do manjeg broja sprovedenih terorističkih napada u EU, Rob Vejnvrajt (Rob Wainwright), direktor EUROPOL ne smatra da se zbog toga mora smanjiti intezitet rada. U odnosu na 2008. godinu, broj stradalih od posledica terorističkih napada je veći u 2009. godini, a broj levo orijentisanih terorističkih grupa u EU u stalnom je porastu.

Posmatrajući poslednja tri izveštaja, zaključuje se smanjeni intezitet broja terorističkih napada u EU. U 2009. godini, u državama članicama (izuzev Velike Britanije) procenat se smanjio za 33 odsto u odnosu na 2008. godinu. Šest država članica prijavio je ukupno 294 neuspešnih, osujećenih ili uspešnih terorističkih napada, dok je Velika Britanija

tom broju dodala još 124 napada koji su sprovedeni u Severnoj Irskoj. I broj privedenih i uhapšenih lica je isto tako smanjen. Veći broj hapšenja zasnovana su na sumnji o članstvu ili pripadnosti nekoj terorističkoj grupi.

Islamski terorizam se i dalje percipira kao najveća pretnja po bezbednost država članica, iako je postojao samo jedan slučaj bombaškog napada u Italiji u 2009. godini. To dokazuje cilj islamističkih terorističkih akata, kako se ističe u izveštaju, da prozrokuju „najveće moguće štete“, što je i dokazano neuspešnim pokušajem postavljanja bombe na avionu na relaciji Amsterdam – Detroit u decembru 2009. godine. Ono što posebno zabrinjava, navodi se u izveštaju, je propaganda islamističkih terorističkih grupa sa uticajem na politike EU za vreme izbora u državama članicama.

Najveći broj terorističkih napada ulazi u okvire separatističkog tipa terorizma, i to u Španiji, Francuskoj i Severnoj Irskoj. Broj napada se smanjio za 40 odsto, ali je broj smrtnih slučajeva povećan sa četiri na šest u odnosu na 2008. godinu. U Severnoj Irskoj došlo je do porasta broja terorističkih napada pri čemu su nastadala dva vojnika i jedan policajac. U Grčkoj i Mađarskoj aktivne su levo, odnosno desno orijentisane ekstremističke grupe.

„Revolucionarna borba“ (Epanastatikos Agonas), levo orijentisana teroristička grupa aktivna u Grčkoj (Slap.gr)

Kao jedan od trendova EUROPOL je uočio da teroristi koriste države članice EU kao „platformu“ za terorističke napade u ostalim delovima u svetu, pre svega u SAD, kao i da su slabe države u kojima je većinsko stanovništvo muslimanske veroispovesti, države porekla islamskog terorizma. Korišćenje novih informacionih tehnologija u sprovođenju terorističkih ciljeva i dalje predstavlja jedno od osnovnih oružja terorističkih grupa.

Datum: 15. maj 2010.

Autor: Saša Đorđević, istraživač, Beogradski centar za bezbednosnu politiku

Link: [Izveštaj o trenutnoj situaciji i trendovima u terorizmu 2010](#)

Zanimljivosti

Postaje li Bugarska policijska država?

Posle nedavne inicijative bugarskog premijera Bojka Borisova i ministra unutrašnjih poslova Cvetana Cvetanova (oboje bivših policajaca), Bugarska je za mnoge počela da se pretvara iz demokratske u policijsku državu. Analitičari smatraju da su naponi ove države da ide u korak sa evropskim standardima zapravo doveli do otuđenja od osnovnih demokratskih principa.

Cvetan Cvetanov, ministar unutrašnjih poslova Bugarske

Posle operacija „Oktopod“ i „Drski“ koje je trenutna bugarska vlada preduzela protiv kriminala u poslednjih šest meseci, premijer je predstavio nove načine za borbu protiv organizovanog kriminala. Njegova pažnja ovog puta je fokusirana na nezgrapnan i neefikasan pravosudni sistem, koji se mnogo puta pokazao nesposobnim da se nosi sa ozbiljnim slučajevima, odvođeci ih u beskrajni niz sudskih sporova i oslobađanja optuženih.

Vlada je našla rešenje za problem u osnivanju specijalnog suda koji će suditi samo slučajeve organizovanog kriminala i korupcije na visokom nivou, i imaće krajnje rokove za završetak suđenja upola kraće od običnih sudova. Ako ovaj predlog bude prihvaćen od strane skupštine (što će se najverovatnije desiti imajući u vidu da Borisovljeva stranka Građani za evropski razvoj Bugarske – GERB, uživa „komotnu“ većinu u njemu), sud će početi sa radom krajem tekuće godine. Očekivani efekat je ubrzanje suđenja i poboljšanje efikasnosti pravosuđa koje trenutno zaostaje mnogo za evropskim standardima.

Protesti u Bugarskoj, početkom 2009. godine
([Businessworld.in](#))

Ipak, predlog Vlade pretvorio se u još jedno kontroverzno pitanje koje je otvorilo „vruću“ političku i javnu debatu. Politički protivnici GERB – socijalisti, kao i različite organizacije pravnika i organizacije koje se bave zaštitom ljudskih prava oštro su osudile nameru Vlade. Po njihovom mišlje-

nju, to je uplitanje izvršne grane vlasti u rad pravosuđa što bi ugrozilo i nezavisnost pravosuđa kao same osnove demokratije. Poslednji predlog je kritikovan u svetlu nedavno usvojenog amandmana kojim je dozvoljeno da snimci dobijeni prisluškivanjem i anonimna svedočenja budu dovoljni za sudove da donesu osuđujuću presudu. Javnost je snažno osudila ove odluke tvrdeći da takvi zakoni daju mogućnost policiji da zloupotrebi svoja ovlašćenja falsifikovanjem dokaza.

Datum: 20. maj 2010.

Autorka: Elena Kulinska, stažistikinja, Beogradski centar za bezbednosnu politiku

Link: WAZ.EUobserver.com

Komentar: Policija u „vremenima krize“

Svi smo mi, ako ne lično, onda preko televizije ili štampe, osetili jaz između policije i demonstranata prilikom iskazivanja nezadovoljstva ili hira. Sigurno je da bi bilo idealno da demonstracije završavaju mirnom šetnjom ili bez „bujice“ nasilja, ali takav scenario se retko odigrava. Isto tako, međusobnog optuživanja ko je kriv, a ko nije, predstavljaju sastavni deo poglavlja jednog takve priče. Ona se odigrala i u Grčkoj.

Protesti u februaru 2010. godine (Cryptome.org)

„Svi Grci razumeju važnost ovog momenta i mi kolektivno osećamo težinu ove istorijske odgovornosti kako grčke porodice ne bi snosile posledice bankrotstva“. Ovim rečima premijer Grčke Jorgos Papandreu pokušao je pred članovima svog kabineta da opravda ulazak Grčke u neku vrstu „dužničkog ropstva“ i set bolnih mera koje je potpisao početkom maja.

Protesti u martu 2010. godine (Cryptome.org)

Da se ipak svi Grci ne slažu sa njim pokazali su generalni štrajk i demonstracije koje su u Atini okupile oko 100.00 ljudi i dovele i do ljudskih žrtava. Grci su svesni da da će „sanacione mere“ smanjiti kupovnu moć i ugroziti socijalnu stabilnost. I da mogu trajati i do 10 godina. Osećajući se izneverenim i prevarenim, Grci su se okrenuli onome što im je i u prošlosti išlo odlično – nasilnim demonstracijama. Svoj bes su iskalili na policiji, paleći sve pred sobom i bacajući Molotovljeve koktele na zgradu poreske uprave, parlament ali i policije. Pripadnici reda odgovorili su šok bombama i suzavcem u jalovim pokušajima da uvedu red. Stvari su se donekle smirile tek kad su demonstracije uzele i ljudske žrtve – naime u zapaljenoj zgradi Marfin banke u centru Atine ugušilo se troje radnika te banke koji su na posao došli iz straha od otkaza. Veoma poznat scenario, zar ne?

Grčki građani imaju vrlo specifičan odnos prema svojoj policiji, koja je „dežurni krivac“ kad god stvari

ne idu kako treba. Pošto je sada Grčka na ivici ekonomskog (ali i bezbednosnog) ambisa, bes „malih ljudi“ iskalo se pre svega na organima reda. Sećanja na period diktature pre uvođenja demokratije 1974. godine i na ponašanje uniformisanih lica u tom periodu očitio još nisu izbledela. Kao što nije izbledelo ni sećanje na „krivicu“ policije za ubistvo mladića na ulicama Atine krajem 2008. godine.

Protesti u maju 2010. godine (Guardian.co.uk)

Grčkoj najverovatnije prete novi izbori krajem godine na kojima bi se mogao ponoviti „mađarski“ scenario po kome bi građani odbili ekonomske mere socijalista i okrenuli se desnici. No, nezavisno od političkih promena, začuđujuća vitalnost anarhističkog pokreta u ovoj zemlji kao i rastuće osećanje „poniženosti“ (iako je javna tajna da Grci već godinama žive preko svojih mogućnosti) garant su za nove proteste i sukobe sa policijom. Pitanje je samo koliko dugo će policija uspevati da profesionalno i adekvatno odreaguje upotrebivši minimum prinudnih mera. Spirali nasilja u „kolevki demokratije“ ne vidi se kraj.

Datum: 24. maj 2010.

Autor: Adel Abusara, istraživač, Beogradski centar za bezbednosnu politiku

Linkovi: Nowpublic.com, Balkanmagazin.net

SRBIJA

Institucionalne i pravne novine

Na putu ka potpisivanju operativnog sporazuma sa EUROPOL

Na sastanku u Hagu 28. maja 2010. godine, Ivica Dačić, ministar unutrašnjih poslova Srbije i Rob Vejnvrajt, direktor EUROPOL, potpisali su tri dokumenta ključna za ispunjavanje uslova za potpisivanje Operativnog sporazuma Srbije sa agencijom EU za sprovođenje zakona. To su: Mapa puta saradnje između EUROPOL i Srbije, Memorandum o razumevanju o uspostavljanju bezbedne komunikacione linije i bilateralni sporazum o povezivanju računarskih mreža.

Time je završena pripremna faza za potpisivanje operativnog sporazuma, nakon čijeg potpisivanja sledi sprovođenje i strateškog i operativnog sporazuma. Dačić je prilikom potpisivanja ova tri dokumenta izjavio da je „strateški gledano ovo važan korak napred. Mi očekujemo da ćemo u narednom periodu realizovati sve što je predviđeno Mapom puta kao i da ćemo veoma brzo postati ne samo strateški nego i operativni partneri EUROPOL“.

Potpisivanje dokumenata (Europol.eu)

Sporazum o strateškoj saradnji sa EUROPOL potpisan je u maju 2008. godine, a Narodna skupština

ga je ratifikovala u maju 2009. godine. Izrada i sprovođenje Operativnog sporazuma je složeniji proces jer zahteva uspostavljanje bezbedne informatičke veze (eng. *safelink*) sa bazama podataka u EUROPOL, kao i potpunu primenu Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Tek nakon što ispunimo i te uslove, bićemo u mogućnosti da potpišemo i Operativni sporazum. Nakon potpisivanja, posmatrajući praksu Hrvatske (obzirom da je ona potpisala i [strateški i operativni sporazum](#)), sledi formiranje posebnog organizacionog tela za saradnju sa EUROPOL i najzad početak primene operativnog sporazuma.

Pored potpisivanja dokumenata, delegacija Ministarstva unutrašnjih poslova razgovarala je sa predstavnicima EUROPOL o kriminalnim mrežama u Jugoistočnoj Evropi, kao i o informacionim bezbednosnim sistemima agencije. Delegacija, u kojoj se nalazio i Miloš Oparnica, direktor Kancelarije INTERPOL u Beogradu i „kontakt tačka“ SECI centra iz Bukureštu, posetili su i laboratoriju agencije u kojoj se sprovodi forenzičko ispitivanje falsifikovanih novčanica evra.

Datum. 29. maj 2010.

Linkovi: [Europol](#), [Blic.rs](#)

Komentar: Da li su potrebne izmene Ustava za izručenje?

Ministarka pravde Snežana Malović posetila je 17. maja 2010. godine Hrvatsku, gde je održala sastanak sa hrvatskim kolegom Ivanom Šimonovićem. Teme sastanka bili su unapređenje saradnje dva ministarstva, borba protiv kriminala i korupcije, proces evropskih integracija, a najavljeno je i skoro potpisivanje Ugovora o izručenju između Srbije i Hrvatske. Ministar Šimonović je podsetio da taj sporazum ne može biti potpisan pre ustavnih promena u Hrvatskoj, budući da važeći Ustav onemogućava izručenje hrvatskih državljana drugim zemljama. Pored toga, potrebno je da i u zakono-

davstvu Srbije budu otkolonjene pravne smetnje koje onemogućavaju potpisivanje ovakvog ugovora.

Snežana Malović i Ivan Šimonović ([Mpravde.gov.rs](#))

Za razliku od Ustava Hrvatske, ali i Ustava Srbije iz 1990. i Ustava SRJ iz 1992. godine, Ustav Srbije iz 2006. godine ne zabranjuje izručenje državljana Srbije drugim zemljama. Ipak, zakonodavstvo u Srbiji ovakvu zabranu sadrži – ona je propisana Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima (član 16, stav 1, tačka 1) iz 2009. godine, čijim stupanjem na snagu su prestale da važe odredbe Zakonika o krivičnom postupku (ZKP) koje su regulisale postupak ekstradicije, a koje su takođe sadržavale zabranu izručenja državljana Srbije drugim državama. Dakle, da bi se otklonile pravne smetnje za potpisivanje sporazuma o izručenju, neophodno je prethodno izmeniti Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima. Izmene Ustava nisu potrebne.

Zabranu izručenja sopstvenih državljana je princip tipičan za pravne sisteme formirane pod uticajem devetnaestovekovnog evropskog političkog nacionalizma, u kojem je preovladavao stav da strani sudovi po definiciji tuđim/našim državljanima ne mogu pružiti pravično i nepristrasno suđenje. Takav stav danas je potpuno neargumentovan i neodrživ, i od gotovo svih zemalja sa razvijenim pravnim sistemom napušten.

Naravno, i danas je moguće da sudovi neke zemlje ne postupaju objektivno, odnosno da su

pristrasni u zavisnosti od nacionalnosti optuženog. Zbog toga se u zakone kojim se reguliše ova materija najčešće unose odredbe koje propisuju da izručenje neće biti izvršeno ukoliko postoje ozbiljni razlozi da se veruje da u državi koja traži izručenje licu čije se izručenje traži neće biti omogućeno pravično i nepristrasno suđenje (pri čemu je na licu čije se izručenje traži da dokaže da postoje razlozi koji onemogućavaju pravično suđenje u zemlji koja izručenje traži).

Interesantno je da je sličnu odredbu sadržavao i ZKP u donedavno važećem delu kojim je bio regulisan postupak ekstradicije. ZKP je u članu 548, stav 2, zabranjivao ekstradiciju u slučaju da postoje ozbiljni razlozi da se veruje da će lice čije se izručenje traži u zemlji koja izručenje traži biti podvrgnuto torturi ili nečovečnom postupanju. Ova odredba bila je u potpunosti u skladu sa Konvencijom protiv torture UN (odnosno tzv. *non-refoulement* principom, opšteprihvaćenim u međunarodnom pravu, a definisanim članom 3. Konvencije protiv torture). Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima ne sadrži ovakve odredbe, što ga na još jedan način čini neusaglašenim sa principima koji važe u međunarodnom pravu i modernim nacionalnim pravnim sistemima.

Datum: 22. maj 2010.

Autor: Žarko Marković, istraživač, Beogradski centar za ljudska prava

Link: Mpravde.gov.rs

Analize i procene

Amnesty International: stanje zaštite ljudskih prava u Srbiji

Amnesty International (AI), organizacija za zaštitu ljudskih prava, je u poslednjem izveštaju dokumentovala stanje zaštite ljudskih prava za 2009. godinu u 159 država, uključujući i [Srbiju zajedno sa AP Kosovo i Metohija](#). Prema AI, Srbija je napredo-

vala u procesuiranju ratnih zločina u domaćim sudovima, ali značajni problemi postoje u diskriminaciji manjina.

Gledajući praksu međunarodnih i domaćih sudova, AI je istakao presude nekolicini policijskih službenika. Kao što je poznato, Međunarodni sud za bivšu Jugoslaviju osudio je Sretena Lukića, policijskog generala i načelnika MUP za Kosovo i Metohiju, na 22 godine zatvora za zločine počinjene nad Albanacima na Kosovu. Suđenje Vlastimira Đorđevića, nekadašnjeg pomoćnika ministra unutrašnjih poslova, započelo je u januaru 2009. godine. Završne reči optužbe i odbrane biće saslušane od sudija u junu 2010. godine, a 30. jun 2010. je rok za ulaganje završnih pisanih podnesaka tužilaca i branilaca. Đorđević je optužen za prisilno premeštanje, deportacije, ubistva i progon Albanaca sa Kosova u prvih šest meseci 1999. godine, kada je bio načelnik Resora javne bezbednosti MUP Srbije i pomoćnik ministra unutrašnjih poslova. Još jedna činjenica koja govori u prilog rasvetljavanju zločina počinjenih na Kosovu 1999. godine je otkrivanje masovne grobnice kod jednog ribnjaka nedaleko od Raške početkom maja 2010. godine.

Logo Amnesty International (Amnesty.org)

U Izveštaju je ocenjeno kao napredak krivično gonjenje optuženih u Specijalnom sudu za ratne zločine. U aprilu, kaže se u izveštaju, četiri policijska službenika su osuđena na kaznu između 13 i 20 godina za ubistvo 48 članova porodice Beriša i Abdulaha Elšanija u Suvoj Reci u martu 1999. godine. Četiri pripadnika paramilitarne grupe „Škorpion“ su osuđeni za ubistvo 20 albanskih civila u martu 1999. godine u Podujevu.

Poseban problem koji je uočen od AI je diskriminacija prema Romima. U junu, ističe se u

izveštaju, napad na osobu G. H. u junu 2009. godine policija nije istražila i nije mu pružena adekvatna medicinska pomoć zbog nepostojanja lične karte i ostalih identifikacionih dokumenata. U julu došlo je do tri slična napada na pripadnike romske zajednice, ali scenario je ostao isti kao u slučaju G. H.

Na Kosovu i Metohiji, jedan od gorućih problema je nasilje nad ženama. Primećeno je 400 prijavljenih seksualnih napada nad ženama u periodu od 2003. do 2008. godine. Trećina žrtava je mlađe od 16 godina.

Datum: 29. maj 2010.

Link: [Amnesty International](#)

Fond za humanitarno pravo o presudi zbog torture nad Seadom Rovčaninom

Preuzeto iz Saopštenja Fonda za humanitarno pravo „Prvi osnovni sud: država obavezna da plati 160.000 dinara za mučenje Bošnjaka u Prijepolju 1993. godine“

U periodu od 1992. do 1995. godine, u akcijama pronalazjenja nelegalnog naoružanja u Sandžaku, pripadnici MUP Srbije su vršili pretrese muslimanskih kuća i tom prilikom neosnovano su priveli nekoliko stotina Bošnjaka. Svi privedeni, sumnjičeni su da poseduju nelegalno naoružanje ili da učestvuju u "aktivnostima protiv države", iako je samo kod nekolicine pronađeno oružje bez dozvole. Većina privedenih lica svedočila su o brutalnoj torturi koju su prema njima primenjivali radnici SDB i lokalne policije u cilju iznuđivanja priznanja o posedovanju nelegalnog oružja. O ovim događajima nije sprovedena ozbiljna istraga, a prema podacima Fonda za humanitarno pravo (FHP), policajci koji su učestvovali u batinjanju sandžačkih Bošnjaka i danas su zaposleni u MUP Srbije.

FHP je u okviru svog programa podrške žrtvama kršenja ljudskih prava u prošlosti u ostvarivanju reparacija, tužbu za naknadu štete protiv Republike Srbije u ime Seada Rovčanina podneo 30. jula 2007. godine.

Slučaj je završen presudom Prvog osnovnog suda u Beogradu od 11. maja 2010. godine kojom se država Srbija obavezuje da isplati 160.000 dinara Seadu Rovčaninu, Bošnjaku iz sela Gračanica (opština Prijepolje). To predstavlja pre uvredu nego pravednu satisfakciju za ono što je Sead Rovčanin preživeo, ističe FHP u svom saopštenju. Pored toga, FHP smatra i da je sud, dosuđujući ovako nizak iznos obeštećenja, minimizirao odgovornost države i onih koji su postupali u njeno ime za kršenje osnovnih ljudskih prava. Da će se ova „agonija“ nastaviti svedoči i stav FHP da će se Apelacionom sudu u Beogradu izjaviti žalbu na ovu presudu.

O slučaju Seada Rovčanina:

Policajci OUP Prijepolje su tokom policijske akcije pronalazjenja nelegalnog oružja kod bošnjačkog stanovništva, 27. oktobra 1993. godine, izvršili pretres kafane *Složna braća* u selu Gračanica i tom prilikom su uhapsili Seada, kao i njegovog oca Kadriju i stričeve Abida i Saliha Rovčanina. Sproveli su ih u policijsku stanicu u Prijepolju.

U policijskoj stanici, sa Seadom Rovčaninom je razgovarao policajac Mileta Novaković, koji mu se predstavio kao „šef“. Rekao je Seadu „da do sutra mora propevati“ o svemu što bude pitan. Ujutro, oko 6:00 časova Mileta Novaković ga je odveo u drugu kancelariju u kojoj su bili inspektori Stanko Bezarević i Dušan Maričić. Mileta Novaković je tražio od Seada Rovčanina da prizna gde je oružje i da ga preda policiji. Sead je uporno ponavljao da nema oružje.

Tokom ispitivanja inspektor Mileta Novaković ga je par puta udario u stomak pendrekom. Zatim mu je naredio da skine cipele i čarape i da klekne na sedište stolice, a Dušan Maričić je pendrekom počeo da ga udara po tabanima. Batinanje po tabanima je trajalo pola sata. Ovo maltretiranje je prekinuo policajac sa nadimkom „Grbo“, samim tim što je ušao u kancelariju.

Datum: 19. maj 2010.

Link: [Hlc-rdc.org](#)

Zanimljivosti

Međunarodni standardi za privatno-bezbednosne kompanije

Mnogo puta je do sada istaknut nedostatak zakonskog okvira za regulisanje rada privatno-bezbednosnih kompanija u Srbiji. Ta priča se ponovo „zahuktala“ tokom aprila i maja 2010. godine zbog „nasilničkih“ dešavanja na stadionima u Srbiji. U tom istom periodu Iвица Dačić, ministar unutrašnjih poslova, nekoliko puta je izjavio da je u toku izrada zakona za ovu delatnost, koja je ostala neregulisana od 1992. godine. U istom periodu razvijeni su i međunarodni standardi za popunjavanje ove pravne praznine.

Radna grupa Ujedinjenih nacija (UN) zadužena za pitanja upotrebe plaćenika (eng. [Working Group on the Use of Mercenaries](#)) zatražila je krajem aprila podršku zemalja članica za izradu nove međunarodne konvencije kojom bi bile regulisane aktivnosti privatnih vojnih kompanija i agencija za obezbeđenje.

Radna grupa, sastavljena od pet nezavisnih eksperata, od svog osnivanja 2005. godine analizirala je uticaj aktivnosti privatnih bezbednosnih kompanija na poštovanje ljudskih prava. Pored toga, ova grupa posvetila je pažnju i nedostatku mehanizama kontrole ovakvih subjekata. Trenutno, radna grupa radi na izradi teksta novog pravnog dokumenta, kojim bi na međunarodnom nivou bili ustanovljeni osnovni standardi funkcionisanja privatnih bezbednosnih kompanija.

Prvi nacrt konvencije, koji sadrži osnovne ideje o načinu regulisanja rada ovih kompanija, dostavljen je svim zemljama članicama UN.

Predsedavajući radne grupe, Hose Luis Gomez del Prado, izjavio je da je vreme da se popuni pravna praznina koja postoji u ovoj oblasti. „Minimum međunarodnih standarda mora biti ustanovljen kako bi se regulisale aktivnosti ovih vrlo specifičnih

kompanija na međunarodnom nivou.“ „Regionalna tela, kao što je Parlamentarna skupština Saveta Evrope, takođe su iskazala zabrinutost zbog nedostatka demokratske kontrole, transparentnosti i odgovornosti privatnih vojnih kompanija i agencija za obezbeđenje i pozvala na usvajanje pravno obavezujućih instrumenata“, rekao je del Prado.

SECURITAS, jedna od najvećih privatno-bezbednosnih kompanija u svetu ([Snagajob.com](#))

On je ukazao i na specifičnu prirodu ove, na neki način nove industrije, i na njen uticaj na poštovanje ljudskih prava, i istakao da se aktivnosti privatnih bezbednosnih kompanija ne mogu smatrati uobičajenim privrednim delatnostima, već zbog mogućih kršenja ljudskih prava zahtevaju snažne mehanizme kontrole.

Naime, privatne vojne kompanije i agencije za obezbeđivanje su nekada toliko moćne da mogu ugroziti bezbednost država i narušiti položaj države kao subjekta koji ima monopol na upotrebu fizičke prinude.

Pravna praznina u ovoj oblasti nesumnjivo postoji, jer se zaposleni u ovim privatnim vojnim kompanijama i agencijama za obezbeđenje ne mogu smatrati plaćenicima u smislu odredbi Ženevskih konvencija, niti se njihove aktivnosti mogu podvesti pod odredbe Ženevskih konvencija o regrutovanju, upotrebi, finansiranju i obuci plaćenika.

Datum: 22. maj 2010.

Autor: Žarko Marković, istraživač, Beogradski centar za ljudska prava

Link: [Ohchr.org](#)

Sportski aktivizam u borbi protiv diskriminacije

Gledajući rezultate američke košarkaške lige, naleteo sam na zanimljiv detalj o borbi protiv diskriminacije u SAD. Time sam došao na zanimljivu zamisao o mogućnosti naših navijača, Partizana ili Crvene zvezde, bez obzira da li se radi o fudbalu ili košarci, da se uradi slična aktivnost. Da li postoji „svest“ za tako nešto?

Leandro Barboša i Stiv Neš, košarkaši Los Sansa

Američki profesionalni košarkaški tim, „Sunca“ („Suns“) iz Feniksa privukli su značajnu pažnju u javnosti odlukom da u drugoj utakmici plej-of serije protiv „Mamuza“ („Spurs“) iz San Antonija nose dresove na kojima piše „Los Suns“. Odluka je simbolična: ne samo da je prva utakmica u seriji igrana na praznik 5. maja („Cinco de Majo“), koji proslavlja meksička zajednica u SAD, već su dresovi nošeni kao vid protesta protiv izrazito restriktivnog zakona o imigraciji usvojenog u Arizoni.

Predloženi zakon uključuje i predlog policiji da zaustavlja lica na osnovu rase pripadnosti i proverira njihova dokumenata kako bi utvrdili da nisu ilegalni imigranti. Veći broj organizacija za zaštitu ljudskih prava osudio je ovaj zakon jer ga smatraju primerom diskriminacije. Interesantno je da je upravo vlasnik tima, Robert Sarver predložio izmene na dresovima. Sa tim se saglasio generalni menadžer „Sunca“ Stiv Ker, dok je posebnu izjavu dao izvršni

direktor Udruženja igrača lige Nacionalne košarkaške asocijacije (NBA) Bili Hanter. „Profilisanje na osnovu rase je uvredljivo i kosi se sa principima pravičnosti i jednake zaštite pred zakonom. Zakon koji na nepravedan način pogađa jednu grupu predstavlja u krajnjoj instanci pretnju za sve.“

Odluka uprave kluba naišla je na jednodušno razumevanje navijača i igrača. Čak je i trener suparničkog tima, Greg Popović predložio da njegovi igrači izađu u dresovima „Los Spurs“. Naročito je interesantna reakcija još jednog pasioniranog ljubitelja košarke, doduše u Vašingtonu. U svom obraćanju povodom 5. maja, predsednik SAD Barak Obama nazvao je zakon „pogrešno usmerenim“. Kako bi podržao proteste, pozvao je prisutne da gledaju utakmicu, u kojoj su pobedila upravo „Sunca“ iz Feniksa, rezultatom 111 prema 102.

Datum: 10. maj 2010.

Autor: Marko Savković, istraživač, Beogradski centar za bezbednosnu politiku

PREDSTAVLJAMO Regionalna saradnja

12

Regionalni savet za saradnju u „punom zamahu“

Regionalni savet za saradnju (RCC) je bio prilično aktivan u maju 2010. godine. Krajem aprila ove godine, započeti su sastanci sa nacionalnim koordinatorima članica RCC o izradi strateškog plana za period 2011-2013. U istom periodu dolazi i do vizuelne promene vebsajta i izrade biltena sa ciljem da se javnosti približi aktivnosti RCC kao regionalnog tela zaduženog za koordinaciju više od 40 regionalnih inicijativa. Sredinom maja, RCC objavljuje [kvartalni izveštaj](#) o aktivnostima Sekretarijata u periodu od 27. februara do 14. maja.

Prema izveštaju, prvi prioritet RCC je produblivanje regionalne policijske saradnje u postojećem zakonodavnom okviru pod „kišobranom“ Konvencijom

je o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi (PCC SEE) i Konvencije o Centru za sprovođenje zakona u Jugoistočnoj Evropi (SELEC). Time se može izvući posredan zaključak o prioritetima RCC za policijsku saradnju.

Pre svega, teži se ka sprovođenju pandana Šengenskom sporazumu za region Jugoistočne Evrope, ali i traži se produbljivanje policijskih operativnih odnosa država Centralne i Istočne Evrope kroz SELEC. Politička potvrda ovih ciljeva prethodila je i na sastanku Odbora ministara unutrašnjih poslova koji se sastaje radi razmatranja sprovođenja PCC SEE. U tom pogledu, Izveštaj o procenama bezbednosnih pretnji organizovanog kriminala u JIE (OCTA-SEE), koji su pripremili SECI centar u Bukureštu i EUROPOL, podstakao je motivaciju država zapadnog Balkana za sprovođenje standarda EU u pravosuđu i unutrašnjim poslovima, ističe se u izveštaju. Drugi prioritet ulazi u zahvat produbljivanja saradnje između regionalnih policijskih inicijativa i evropskih agencija aktivnih u pravosuđu i unutrašnjim poslovima (EUROPOL, EUROJUST, OLAF, EJNI).

Jedan od osnovnih problema koji je uočen u izveštaju RCC je horizontalna koordinacija između organa za sprovođenje zakona, tužilaštva i pravosuđa. Zbog toga je RCC, zajedno sa Evropskom komisijom i Savetom Evrope započeo proces „rebalansa“ saradnje sudija i tužilaca sa policijom jer svi oni zajedno učestvuju u „jedinstvenom krivičnom procesu“. Naročito je potrebno izraditi plan saradnje postojećih regionalnih inicijativa sa pravosuđem i tužilaštvom.

Pored izveštaja, Sekretarijat RCC organizovao je 20. maja [konferenciju o borbi protiv korupcije u Bukureštu](#). Zaključci su se pre svega odnosili na konačnu verziju studija o integritetu i otpornosti organa za sprovođenje zakona i sudskih sistema na korupciju u Jugoistočnoj Evropi, koji bi trebalo da budu završeni do kraja godine. Pored toga, na sastanku je preporučeno da se u izradi izveštaja obrati pažnja na sprovođenje nacionalnih strategija za borbu protiv korupcije, kao i o povećati učešće

organizacija civilnog društva, medija i akademske javnosti.

Konferencija o borbi protiv korupcije ([RCC.int](#))

Datum: 25. maj 2010.

Autor: Saša Đorđević, istraživač, Beogradski centar za bezbednosnu politiku

Link: [RCC.int](#)

Publikacije

Policijska saradnja Hrvatske

Marijo Rošić, „Europol i međunarodna policijska suradnja kriminalističke policije Republike Hrvatske“ u *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, Vol. 15, No. 1, 2008, pp. 205-254; „Međunarodna policijska suradnja kriminalističke policije Republike Hrvatske“ u *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, Vol. 13, No. 1, 2006, pp. 87-126.

Iako je dosadašnja praksa u biltenu da predstavlja publikacije koje su nedavno objavljene, a ulaze u okvire reforme policije, unutrašnjih poslova i pravosuđa, ovog puta smo odlučili drugačije zbog aktuelnosti teme. Kao što možete da pročitate u ovom broju biltena, Ministarstvo unutrašnjih poslova potpisalo je tri dokumenta sa evropskom agencijom za sprovođenje zakonom, koji predstavljaju „platformu“ za potpisivanje operativnog sporazuma sa EUROPOL. U predstavljena dva teksta, možete se

upoznati sa praksom saradnje Hrvatske i EUROPOL, kao i međunarodnom policijskom saradnjom hrvatske kriminalističke policije.

U prvom tekstu autor analizom odredaba Konvencije o EUROPOL daje pregled aktivnosti Evropske policijske kancelarije: nastanak, okvir rada, organizaciona struktura i obrada podataka. Analizom su obuhvaćene i odredbe triju dopunskih protokola uz Konvenciju koje su sastavni deo pravne tekovine EU. Članak obuhvata i kratak pregled sprovedenih aktivnosti pri usaglašavanju teksta Sporazuma o strateškoj i operativnoj saradnji EUROPOL i Republike Hrvatske, kao i aktivnosti koje su usledile prilikom sprovođenja sporazuma. U završnom delu navodi se kratak osvrt mogućih budućih aktivnosti hrvatske policije, kao i drugih državnih organa u aktivnostima EUROPOL.

U drugom tekstu autor iznosi razloge, oblike i ciljeve međunarodne policijske saradnje kriminalističke policije Ministarstva unutarnjih poslova Hrvatske, sa posebnim osvrtom na razmenu podataka posredstvom INTERPOL, sklopljenih bilateralnih sporazuma o saradnji u borbi protiv kriminaliteta, oficira za vezu i kroz regionalne inicijative. Analizirajući aktivnosti hrvatske kancelarije INTERPOL u Zagrebu, autor opisuje trendove i komunikacijske sisteme INTERPOL, kao i perspektive rada u budućnosti. Posebno su analizirani zakonski okviri rada INTERPOL i njegove aktivnosti za pružanje međunarodnopravne pomoći u krivičnim stvarima.

Tekstove možete preuzeti sa veb sajta [Pravnog fakulteta u Zagrebu](#).

Urednik:

Saša Đorđević (sasadjordjevic@ccmr-bg.org)

Saradnici:

Elena Kulinska (ekoulinska@gmail.com)

Nevena Jovanović (nensi_j@yahoo.com)

Adel Abusara (adel.abusara@ccmr-bg.org)

Marko Savković (markosavkovic@ccmr-bg.org)

Žarko Marković (zarko@bgcentar.org.rs)

Recenzent:

Sonja Stojanović (sonjastojanovic@ccmr-bg.org)

Beogradski centar za bezbednosnu politiku

www.ccmr-bg.org | www.bezbednost.org

Beogradski centar za ljudska prava

www.bgcentar.org.rs

Forum za bezbednost i demokratiju

www.fbd.org.rs

Misija OEBS u Srbiji

www.osce.org/serbia/

Centar za demokratsku kontrolu oružanih snaga

www.dcaf.ch

Ukoliko želite da se prijavite ili odjavite sa mejling liste Biltena, pošaljite e-mejl na sasadjordjevic@ccmr-bg.org